

Factsheet 'Telecomdata'

Onderwerp:	
Kernboodschap	Om in control te blijven en snel en gericht te sturen op de verspreiding van het virus, is het van belang om goed zicht te hebben op en inzicht in het virus. Daarom wordt een dashboard ingericht dat niet alleen data bevat die de epidemie zelf beschrijven, maar ook indicatoren die een vroegtijdige waarschuwing geven. Statistische Verplaatsingsgegevens op basis van geaggregeerde Telecomdata geven het meest direct inzicht in hoeveel bewegingen er plaatsvinden en kunnen dus een signaal zijn voor opleving van het virus. Dit signaal zal worden weergegeven in het dashboard, in de vorm van een percentage dat weergeeft hoeveel mobiliteit er is t.o.v. de normalsituatie.
Argumentatie	• De verplaatsingsgegevens geven het meest direct inzicht in hoeveel bewegingen er plaatsvinden binnen en tussen gemeenten. • Het gaat om tellingen van het aantal personen dat in een gemeente aanwezig is en van het aantal bezoekers, en hun afgeleide herkomst, in deze gemeente. Meer specifiek gaat het om een telling, per uur, per gemeente, van het totaal aantal mobiele telefoons dat daar aanwezig is, verdeeld naar afgeleide herkomst. • Deze afgeleide herkomst van de mobiele telefoon wordt door de aanbieders afgeleid van de gemeente waar het eindapparaat gemiddeld het grootste deel van de tijd verbinding heeft gemaakt met het netwerk van de betreffende aanbieder. De herkomst van telefoons uit het buitenland wordt ingedeeld in negen categorieën voor de meest voorkomende landen en werelddelen en kan worden afgeleid uit de landcode die de aanbieder kan destilleren uit de eerste drie cijfers van het bij haar bekende IMSI-nummer. De landcode kan worden gekoppeld aan de tellingen, waarbij een minimum wordt gehanteerd van 15 per groep en per gemeente om individuele herleiding te voorkomen. • Deze tellingen zeggen niets over de verspreiding van het virus zelf, maar wel over het potentiële risico van virusoverdracht als gevolg van mobiliteit in de bevolking. Verplaatsingsgegevens zijn – als onderdeel van het bredere dashboard – daarom essentieel om snel en gericht op het virus te kunnen reageren. Dat is ook het doel van dit wetsvoorstel. Snel signaleren en kunnen ingrijpen als het nodig is. Daarvoor zijn de verplaatsingsgegevens essentieel. • Ze maken het namelijk mogelijk (voor het RIVM) om snel risicoanalyses te maken voor coronavirusbesmettingen op gemeentelijk niveau. ○ Vanuit die risicoanalyses kan de epidemie worden gemonitord. Voor het monitoren van de epidemie is het belangrijk inzicht te hebben in de mate van drukte in een plaats (gemeente) en bijdrage aan deze drukte door mensen uit andere gemeenten. ○ Vanuit de risicoanalyses kunnen signalen worden gegeven aan het lokale bestuur. Er wordt een beeld verkregen van risicocontacten op populatieniveau (niet individueel) om het lokale bestuur te waarschuwen, signalen te geven en te adviseren over handelingsperspectief. Doel is dus om 1) regionale signalen af te kunnen geven en 2) de effecten van maatregelen te kunnen monitoren. ○ Ze kunnen een eerste signaal geven dat er sprake kan zijn van een risico op het opleven van het virus. Als bijvoorbeeld sprake is van een opleving van het virus in Amsterdam, en uit de geaggregeerde data blijkt dat er in de besmettelijke periode veel verkeer is geweest tussen gemeente Amsterdam en Rotterdam, kan op basis van deze op gemeentelijk niveau geaggregeerde GGD'en en zorgaanbieders in deze regio's alertheid gebracht worden als dat nodig is. ○ Er kan via de aantallen een beeld worden verkregen van de naleving en effectiviteit van maatregelen. Wordt een advies ordentelijk opgevolgd door de bevolking. Nadrukkelijk gaat het dan niet om handhaving, maar om de effectiviteit te meten en

	eventueel de noodzakelijke maatregelen bij te stellen. Vanuit de risicoanalyses kunnen de effecten van de maatregelen tegen verspreiding worden gemeten, zoals het advies om thuis te werken als dat mogelijk is, en drukte te vermijden. Je kunt uit de tellingen zien of mensen de adviezen opvolgen aan de aantallen verplaatsingen. Deze informatie kan bijvoorbeeld worden gebruikt voor gerichte communicatie. In het dashboard worden diverse gegevens overzichtelijk bijeengebracht die nu al in diverse rapportages vanuit bijvoorbeeld het RIVM te vinden zijn, met het doel beleidsbeslissingen op nationaal, regionaal en lokaal niveau te sturen. In de voorlopige plannen staan verplaatsingsgegevens genoemd als indicator op nationaal niveau. De waarschijnlijke invulling hiervan is het landelijk percentage mensen dat in de eigen gemeente verblijft, met een afwijking ten opzichte van het gemiddelde voor de invoering van maatregelen. (deze opzet komt ruwweg overeen met de presentatie van gegevens in de "community mobility reports" van Google, waar nu soms naar wordt gekeken)
Politieke afspraken (regeerakkoord, convenant, coalitieafspraken e.d.)	In het voortraject is intensief samengewerkt met de staatssecretaris van EZK en zijn JenV en BZK ambtelijk betrokken. Na sondering zijn er kritische geluiden van D66 en CU. De CU heeft voorafgaand aan de behandeling van het wetsvoorstel al een amendement ingediend om de wet na drie maanden telkens voor ten hoogste drie maanden te verlengen na behandeling in de TK.
Feiten&cijfers	<i>Relatie met het dashboard</i> • Het RIVM beheert alle data die ten grondslag liggen aan het dashboard of heeft inzicht daarin • O.b.v. het voorstel tijdelijke wetswijziging Telecomwet hebben alleen het RIVM en het CBS inzicht in de op gemeentelijk niveau geaggregeerde verplaatsingsdata. Het CBS mag alleen ten behoeve van het RIVM de gegevens verwerken om tot de benodigde matrix te komen voor het RIVM. Het CBS mag de gegevens niet voor andere doelen gebruiken. Het CBS mag de gegevens met niemand delen, en de matrix alléén delen met RIVM. • Een kwalitatieve duiding van de relevante gegevens op gemeentelijk niveau wordt zo nodig gedeeld met (regionale) beleidsmakers, GGD'en (dus: het was erg druk in gemeente X en juist rustig in gemeente Y). • Een kwalitatieve duiding van deze gegevens op regionaal niveau worden gedeeld met het publiek (dus: de stoplichten) (gegevens zijn voor RIVM die signalen af kan geven en ook gegevens publiceert. Welke gegevens dat zijn precies zijn, die vraag ligt bij RIVM. Maar in ieder geval geen herleidbare gegevens tot de matrix. <i>Samenvatting standpunt AP en recente contacten</i> De AP is van mening dat het wetsvoorstel substantieel is verbeterd. Echter, de AP ziet een risico op de herleidbaarheid van de data door derden (anonimiteit van de gegevens), vanwege de (commerciële) belangen van de data. Er zijn volgens de AP extra waarborgen in wet- en regelgeving nodig. Op 3 juli heeft de vz van de AP in de pers uitlatingen gedaan over het wetsvoorstel. Ze geeft drie bezwaren: 1. De informatie is niet onvoorwaardelijk geanonimiseerd; 2. De noodzaak is onvoldoende onderbouwd; 3. De waarborgen zijn niet overgenomen. Hierop heeft er ambtelijk en bestuurlijk overleg plaatsgevonden. Op 13 juli jl. is er overleg tussen vz AP, min WWS en Stas EZK geweest. Er is afgesproken te bezien welke waarborgen nog meer opgenomen zouden kunnen worden. Dat wordt nu uitgezocht. (tussentijds resultaat: tijdsduur wetsvoorstel wordt korter (6 maanden met mogelijkheid verlenging), bewaartermijn wordt ingekort en nog scherpere omschrijving van nut en noodzaak per doel. Er zal waarschijnlijk begin september een brief naar de TK gaan. Dit is echter nog niet afgestemd met bewindspersonen en het wordt dus nog uitgezocht.)

	<i>Raad van State</i> - RVS ondersteunt het feit dat er conform E privacy richtlijn en AVG voldoende zwaarwegende doelstellingen zijn onderbouwd om deze gegevens te vragen. (nut en noodzaak) - De afgeleide tellingen kwalificeert zij ook niet als persoonsgegevens en ze ondersteunt dus dat de gegevens niet herleidbaar zijn. - Wel moet hier de motivering worden aangevuld, evenals op de punten van de bewaartermijn. Dit is aangevuld in de toelichting. - Er moet een wettelijke verplichting opgenomen worden dat de gegevens wordt vernietigd door het CBS zodra ze zijn verstrekt aan het RIVM. In het wetsvoorstel: Het CBS vernietigt de per aanbieder verstrekte gegevens zodra het deze heeft gecombineerd met de gegevens van de andere aanbieders. Het CBS en het Rijksinstituut vernietigen de gecombineerde en bewerkte gegevens zodra deze niet meer nodig zijn voor de taak, bedoeld in het eerste lid, en in ieder geval uiterlijk een jaar nadat de informatie is verstrekt. - Doel/taak moet nog specifieker aan de taak van het RIVM in verband met COVID 19 gekoppeld worden, ook geldt dit voor de rol van het CBS. Dus nog explicieter relateren aan de noodzaak tot bestrijding van het coronavirus. Gebeurd. - Inbouwen periodieke toetsing van de effectiviteit en het nut van deze opvraging, ook gedurende dat de wet geldt (dus niet alleen bij eventuele verlenging) gebeurd. TK wordt geïnformeerd zes maanden na het opleggen van een verplichting op grond van het eerste lid, en in voorkomend geval elke zes maanden daarna, over de doeltreffendheid van de informatieverstrekking op grond van die verplichting. Zie amendement CU. Telecomsector en middenveld ▪ Privacy-organisaties hebben zich kritisch uitgesproken over het wetsvoorstel. ▪ Binnen de telecomsector ligt het onderwerp privacy zeer gevoelig. Partijen zijn gevoelig voor eventuele risico's op reputatieschade als gevolg van handhaving door het AP of kritiek van privacy-activisten. ▪ Voor de telecomsector is noodzakelijk dat de bevolking het vertrouwen behoudt dat de privacy bij de dienstverlening is geborgd. Er is daarom een risico dat partijen tegen een eventuele aanwijzing in bezwaar en beroep gaan om zo te benadrukken dat zij staan voor privacy. Daarbij is ook een risico voor marktverstoring indien partijen niet (publiekelijk) een gelijke bijdrage leveren aan het voorstelde systeem. ▪ Voor de spoedige implementatie van het wetsvoorstel is medewerking van de sector vereist, ook om eventueel noodzakelijke aanpassingen in de technische systemen van de telecomsector in kaart te brengen. Dan pas kan met zekerheid worden gesteld wat de implementatiekosten van het wetsvoorstel zijn. <i>Nadere toelichting eerdere traject Veiligheidsregio's</i> • De veiligheidsregio's hebben eind maart een verzoek ingediend om op basis van locatiedata te kunnen bepalen waar het druk is en waar dus risico's voor de gezondheid kunnen ontstaan. • EZK heeft samen met de mobiele netwerkkoperators verkend hoe met het gebruik van geaggregeerde locatiedata van telecomoperators hieraan invulling kan worden gegeven. • Op basis van een daartoe uitgewerkt voorstel heeft de AP aangegeven dat anonimisering van locatiedata principeel niet mogelijk is. Bovendien geeft AP aan dat het niet mogelijk is om te voldoen aan de privacy wetgeving omdat hiervoor een wettelijke grondslag ontbreekt. • Om locatiedata te kunnen gebruiken zou spoedwetgeving moeten worden opgesteld, aldus AP. AP stelt op haar website: "locatiedata verzamelen in strijd tegen coronavirus is illegaal." • EZK heeft daarop concept spoedwetgeving voor deze casus intern voorbereid. • De vertegenwoordiger van de Veiligheidsregio's in de Rijkscrisisstructuur

	heeft 15 april aangegeven het verzoek tot het gebruik van geaggregeerde antennedata in te trekken. • Daar speelt mee dat het in procedure brengen van de spoedwetgeving enige tijd in beslag neemt en het voorgestelde systeem uit oogpunt van privacy niet geheel in de behoefte van de VR kon voorzien. • Het gebruik van antennedata door de VR is daarmee destijds voor EZK gesloten. <i>Nadere toelichting eerdere traject CBS</i> • J&V heeft in maart contact gehad met RIVM over telecomdata ter ondersteuning van het RIVM. • Dit leidt 24 maart tot een verzoek van J&V aan het CBS om via locatiedata van mobiele telefoons de mobiliteit van de Nederlandse bevolking te kunnen meten. • Het CBS heeft daarop op basis van een bestaande samenwerking met T-Mobile een systeem ontworpen dat daarin kan voorzien. • Na de uitspraak van AP dat het gebruik van locatiedata niet is toegestaan, heeft T-Mobile de samenwerking opgezegd. • De European Data Protection Board (EDPB) bracht op 20 april een advies uit voor het gebruik van mobiele telefoondata. Volgens het CBS voldoet haar voorstel hieraan. • Het CBS voert ondertussen al weken discussie met AP over het al dan niet voldoen aan de privacywetgeving. AP blijft bij haar standpunt dat spoedwetgeving nodig is. • AP heeft toen aan het CBS te kennen gegeven deze gesprekken te staken in afwachting van spoedwetgeving.
Overig (zoals heikele punten en pers)	Er kunnen vragen worden gesteld over het waarborgen van anonimiteit van data. Hierop kan bijv. geantwoord worden: • Het gaat om gegevens afkomstig uit de mobiele telecomnetwerken. Het gaat nadrukkelijk niet om gegevens afkomstig van mobiele telefoons of apps. • Dat het gaat om tellingen van het aantal apparaten en dat dit geen herleidbare gegevens tot de persoon betreft. Dit wordt ook ondersteund door de RvS. • De AP is kritisch, maar haar advies zag op de vorige versie van het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel is na dit advies substantieel gewijzigd. • Persbericht AP 29 mei: <i>Om die reden is het heel belangrijk dat het gebruik van telecomdata aan zeer strikte voorwaarden is onderworpen. De waarborgen die nu in het wetsvoorstel staan, zal de AP daarom eerst goed moeten bestuderen. AP heeft op 3 juli jl. ook kritiek geuit op het nieuwe voorstel. (zie hierboven onder standpunt AP)</i> • Ondanks dat het een kort en intensief traject betreft, is ten volste het advies van de Autoriteit Persoonsgegevens benut. • Het is uw taak als minister van VWS om deze infectieziekte te bestrijden en de gezondheid van mensen te beschermen. Daarom wilt u het RIVM in staat stellen om veel sneller dan nu kan al te signaleren of en waar het misgaat met het virus. Dat komt niet alleen de volksgezondheid ten goede, maar de hele samenleving en economie. • De data dienen voor infectieziektebestrijding, meer specifiek de raak van het RIVM ter bestrijding van COVID. Het gaat dan om monitoring maatregelen en lokale/regionale signalen. EN DUS geen enkel ander doel. • De data worden geaggregeerd per gemeente en per uur en zijn dus niet herleidbaar tot individuen. Er wordt bezien op welke manier nog extra waarborgen kunnen worden opgenomen.